

Архів, який допоможе створити правове суспільство

Відомий український правозахисник, президент Асоціації психіатрів України Семен Глузман в останні дні осені 1997 р. передав частину свого архіву Національній бібліотеці України імені В.І.Вернадського.

Акт передачі викликав широке зацікавлення засобів масової інформації. На зустріч із працівниками бібліотеки та журналістами прийшли Надзвичайний і Повноважний Посол Королівства Нідерландів в Україні п.Хоттінга ван'т Сент, заступник Голови Служби Безпеки України генерал Володимир Пристайко, Генеральний секретар Женевської ініціативи з психіатрії п. Роберт ван Ворін, відомий історик Юрій Шаповал.

Генеральний директор НБУВ, академік НАН України Олексій Онищенко підкреслив значущість події для історичної науки України, висвітлив ще маловідомі грані творчого обдарування С.Глузмана, розповів про видання в Харкові збірки його віршів «Псалми и скорби».

Глибока скорбота прозвучала й у словах самого автора. Він звернув увагу присутніх на те, що в його архіві чимало листів різних кореспондентів. Імена одних - поетів Василя стуса, Івана Світличного - найдорожчої для Глузмана людини, його духовного навчителя, добре відомі широкому загалу, прізвища ж більшості неznані. Ці каторжани, пройшовши фашистські та більшовицькі табори, давно вже стали табірним прахом. Автори багатьох листів були не дуже освічені, але цим не применшується цінність їхніх спогадів, роздумів, які вже стали історичними документами.

- Почуття патріотизму, - зауважив промовець, - було в цих людей від сохи.

Глузманові пощастило вижити. Роки, проведені поруч з цими людьми, він вважає найщасливішими. То були часи безпристрасного само-

Церемонія передачі архіву.

На знімках: Надзвичайний і Повноважний Посол Королівства Нідерландів в Україні п.Хаттінга ван'т Сент; власник архіву, громадський діяч Семен Глузман; Генеральний директор НБУВ, академік НАН України Олексій Онищенко; заступник Голови Служби Безпеки України генерал Володимир Пристайко; Генеральний секретар організації Женевська ініціатива з психіатрії п.Роберт ван Ворін; завсектором сходознавства НБУВ Ірина Сергєєва; заступник директора НБУВ Анатолій Бровкін; директор Інституту рукопису НБУВ Любов Дубровіна.

аналізу, духовного очищення, нестримного прагнення справедливості, надії на демократизацію країни, широкій самопожертві.

С.Глузман зібрав найцінніші листи, які, на його переконання, будуть цікаві для історії і через 200-300 років як неупереджене свідчення епохи.

Архів небезпечно було зберігати в радянській країні. Власник шукав способу передачі його на Захід, але це було настільки ризиковано, що навіть дружина Андрія Сахарова Олена Боннер нічого не змогла зробити. Не зарадили й американські дипломати - їм заборонялося допомагати радянським дисидентам. І все ж один з них зважився, в результаті архів опинився в Леоніда Плюща і деякий час зберігався у нього. Але тільки зараз, завдяки посольству Голландії в Україні, конкретній допомозі наших спецслужб стало можливим повернути зібрання власнику.

- Головне, що ми пішли з минулого, - підкреслив С.Глузман. - Найважливіше те, що ми живемо в новій країні і завжди в ній житимемо. У бібліотеці документи будуть найдоступнішими для фахівців. Я сподіваюся, що мої друзі підтримають мене і також передаватимуть свої архіви для дослідницької праці.

Таким було й бажання директора Інституту рукопису НБУВ д.і.н., професора Любові Дубровіної. Приймаючи архів, вона відзначила, що відбувається зустріч минулого й майбутнього.

У цих словах - квінтесенція атмосфери заходу, який став також вечором пам'яті тих борців, чий мужній і світлий дух невидимо був присутній у залі.

Утім, книга про них, відомих і невідомих, але невіддільних від нашої історії, ще не написана С.Глузманом. Однак задум є. Сподіваємося, що наступного разу гість, тепер почесний читач НБУВ і власник архіву, приїде на презентацію своєї нової книги.

Наталія Орач

Фото Віктора Марущенка.